

Rauman kaupunki
Kaavoitus
kaavoitus@rauma.fi

Viite Lausuntopyyntö 2.5.2023

Aihe Rauma, Sammallahdenmäen maailmanperintöalueen opasteiden toteutussuunnitelma 2023

Rauman kaupunki on pyytänyt Satakunnan Museon lausuntoa Sammallahdenmäen maailmanperintöalueen opasteiden toteutussuunnitelmasta. Suunnitelma perustuu keväällä 2022 valmistuneeseen hankesuunnitelmaan, johon liittyen Satakunnan Museo on antanut lausuntonsa 27.5.2022. Nyt annettavassa lausunnossa on erityisesti pyydetty arvioimaan esitettyjen opasteiden toimivuutta ja sopivuutta maisemaan sekä lisäksi ottamaan kantaa opasteiden graafiseen ja tekstisisältöön. Sammallahdenmäen maailmanperintöalueen opastusta ja siihen liittyviä rakenteita on suunniteltu pitkään ja asiaa on myös käsitelty useassa hoitokunnan kokouksessa ja maastokatselmuksissa. Hoitokunnan työssä on ollut mukana myös Satakunnan Museon arkeologi Leena Koivisto.

Yleisesti Satakunnan Museo toteaa esitetyn toteutussuunnitelman aineiston olevan hyvin harkittua, viimeisteltyä ja yksityiskohtaista. Opasteiden sijoittuminen maastoon on esitelty sekä kartoilla että kuvasovittein. Mukana on myös varsin perusteellinen opasteiden asennusohje, joka arvokkaalla ja herkästi vaurioituvalla muinaisjäännösalueella onkin tarpeellinen. Kaikkiaan maailmaperintöalueelle on suunniteltu sijoitettavan 33 matalaa kivilaattaa, joiden pintaan on hiekkapuhaltamalla kaiverrettu opastustekstit ja/tai karttakuvat. Laatat sijoittuvat osittain lähelle röykkiöitä, osittain rytmittämään ja katkaisemaan pitempiä siirtymämatkoja ja polkujen risteyskohtiin. Lisäksi reittien varrelle sijoitetaan yhteensä 6 kivirakenteista penkkiä, joista osa toimii myös opasteina.

Museon näkemyksen mukaan kivilaatat ja -paadet soveltuvat maisemaan hyvin. Ne eivät erotu kaukomaisemassa eivätkä häiritse esim. luontokokemusta tai maisemakuvausta, mutta eroavat kuitenkin selkeästi kohteen kallioperästä ja luonnonkivistä. Opastetta lähestyttäessä se todennäköisesti on helppo havaita. Opasteiden lopullinen toimivuus paljastunee vasta muutamien vuosien jälkeen, kun kävijöiden kokemuksia kuullaan. Matalat kivilaatat voivat peittyä kasvillisuuden alle, niiden päälle voi kertyä oksia, lehtiä ja roskaa sekä leväkasvustoa. Toisaalta laatat voidaan kohtuullisen helposti pitää puhtaana säännöllisin hoitotoimin, joita

maailmaperintöalueella muutenkin tarvitaan. Museo on aikaisemmassa lausunnossaan korostanut kävijöiden negatiivisia kokemuksia oikeille reiteille ohjaavien opasteiden puuttumisesta. Nyt laatat ja penkit osaltaan auttavat ongelmaa, mutta varsinaisia reittiopasteita ne eivät kuitenkaan ole. Jatkossa onkin edelleen tarpeen kävijätutkimuksin kartoittaa yleisön mielipiteitä alueella liikkumisen ja reittien valinnan helppoudesta.

Opasteiden graafinen ilme on selkä ja tekstityyppi helposti luettava. Erillisiin vaihtoehtoihin museolla ei ole varsinaista kantaa, mutta risteysten lähestymisopasteissa kartan sisältävät vaihtoehdot tuntuvat informatiivisilta ja ymmärrettäviltä. Karttazoomaukset ovat toimivia molemmilla vaihtoehdoilla, ehkä laajemman kuvan antavat ovat havainnollisempia.

Tekstisisällöt ovat ytimekkäitä ja pääosin helposti ymmärrettäviä. Tekstien laatijoina ovat olleet alueen hyvin tuntevat ja alalla pitkään vaikuttaneet arkeologit, eikä museolla ole varsinaisiin sisältöihin huomautettavaa. Eri kielivaihtoehdot ovat maailmanperintökohteella tarpeen ja ne on sovitettu kokonaisuuteen hyvin. Museo kuitenkin ehdottaa seuraavassa korjauksia muutamaaan yksittäiseen asiakokhtaan:

Liitteessä 03 opasteessa 20 on kerrottu maan pinnan olleen pronssikaudella n. 30 metriä nykyistä matalammalla. Vaikka tämä faktisesti pitää paikkansa, on ilmaus outo. Yleisesti maankohoamisen vaikutusta on arkeologiassa kuvattu merenpinnan korkeuden kautta. Tekstin englannin- ja ruotsinkielisissä versioissa näin onkin tehty. Suomenkielisessä osuudessakin olisi selkeämpää kertoa merenpinnan olleen n. 30 metriä korkeammalla kuin nykyisin.

Englanninkieliset käännökset ovat laadukkaita. Huomio kiinnittyi kuitenkin kaivaustutkimukseen viittaamiseen sanalla *study, studied*. Vaihtoehtona olisi arkeologista tutkimusta paremmin kuvaava sana *excavate, excavated*. Liitteessä 01 on esitetty luonnoskuvat kivipaasipenkeistä, joiden pintaan on kaiverrettuna aikajana. Tässä englanninkielisessä versiossa lienee vahingossa käytetty vuosilukujen yhteydessä lyhennettä BCA. Muissa teksteissä on käytetty oikeaa lyhennettä BCE. Historialliselle ajalle ei ole luonnoksessa esitetty englanninkielistä vastinetta. Sana voitaneen kääntää yksinkertaisesti suorana käännöksenä *Historical Time*, ja vastavasti *Modern Time/Era*.

Kokonaisuutena Satakunnan Museo pitää esitettyä opasteiden toteutussuunnitelmaa harkittuna ja suunniteltuja rakenteita maailmanperintökohteen maisemaan hyvin soveltuvina.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Arkeologi Leena Koivisto

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Kirsti Virkki
Museovirasto/kirjaamo, Satu Mikkonen-Hirvonen

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä